

DENUÏ

Llogaret de l'Alta Ribagorça situat a mig aire d'un assoleiat pendent. Limita pel NE. i S. amb Castanesa i per l'O. amb Nerill. Segons Madoz tenia 10 cases al segle passat. Nosaltes hi hem recollit el nom de 13 cases, 6 encara habitades tot l'any, 3 únicament a l'estiu i les altres ja abandonades. Es troba dintre de l'àrea d'antiga diftongació, com indiquen els topònims següents: *Es Cabanyesas, Es Solaniàs, Es Cabadiàs, El Murinyeso, Es Quastas, La Quanca, Llarguala, Pigüelo*.

PRON. POP.: *denúï* (oït per Coromines, per Gulsóy i per Terrado, allà mateix i en altres pobles de la rodalia).

DOC. ANT. a. 903: «media terra quem abeo per comparacione in territorio *Dunui*, ad ipsa Emoluitura» (Abadal, *Pallars i Rib.*, 338); 1385: «*Denuy*, del bisbe de Leyda, e Ardenuy, del abat d'Alao. E prene la meytat del morabati del dit loch de *Denuy* en Botella» (Camarena, *Morabatins*, 75); a. 1495: *Denuy* (*Cens de Focs* de 1495); a. 1554: *Danuy* (Moner, *Bi. Escr.*, p. 92); a. 1620: *Danuy* (*Bu. Ass. Exc. C.* xi, p. 126); «del lugar de *Danuy* --- y de Castanesa y al cabo --- de la Sierra de Altayó» (*Libro Lucero* de Benasc, 1451, 38).

Vista la pronunciació moderna *denúï*, és lícit pensar que la forma antiga *Dunui*, hapax, sigui un error de lectura o d'escriptura: com que no era costum de posar el punt sobre la *i*, en lloc de *Dinui* era ben fàcil llegir *Dunui*. Però no es pot descartar que hagi estat una forma real. Són ben coneguts en català els casos d'assimilació de la vocal *e*, manifestats en evolucioncs com *fenoll* > *fonoll*, *eró* > *oró* i en alternances topòniques com *Berrús/Borrús*. En fi, la forma *Dunui* no és un obstacle perquè puguem cercar un ètimon amb DEN- o DIN-.

ETIM. Com la major part dels noms en *-ui* de les terres pirinenques, ha de tenir una arrel pre-romana (cf. *E.T.C.* I, 145 i 222 i II, 61).

Potser d'un DIN-OI, variant d'ADIN-OI 'el lloc del vell' o bé 'el lloc de l'entenimentat'. El pas d'**Adenui* a *Denui* pot explicar-se suposant que *A-* s'hagués interpretat com la preposició locativa.

Adin és mot comú a tot el basc en l'accepció 'edat'. En el sentit d'enteniment està recollit en el biscaí de Lekeitio i l'usà Juan Antonio Moguel (1745-1809), rector de Markina (Biscaia). En l'accepció 'coetani' és comú al labortà, roncales i suletí (Azkue, *Dicc.*, s. v.).

L'element *adin* degué ser comú a l'ibèric, el basc i l'aquitànic. En l'antiga antroponímia es troba ben representat: *Balciadin, Nalbeadin, Sosinaden, Adingibas, Adimels* (suposant que sigui *Adin* + *bels*) (*CIL* I, 2, 709), *Viseradin* (*CIL* II, 4450), *Baesadin* (Titus Livi, xxxiii, 44,4), *Turciradin* (*CIL* II, 2976). [Fins ací pot ser sobretot aquitànic; els següents, més aviat ibèrics:]

Cal veure ací la mateixa forma que en *atin*, testimoniada per nombroses inscripcions: *a.i.n.*, *a.ti.n.bi.n.m.i.* (Enserune), *a.ti.n.be.l.a.u.r.* (Tarragona) (cf. J. Si-

les, *El léxico de las inscripciones ibéricas*, 85-88), *atinbin*, *atinbur* [...], *atine* (PechMaho), *atinbonesbatirs* (Palamós) (cf. J. Velaza, *Léxico de inscripciones ibéricas*, 72-75). Sembla que apareix també en la inscripció núm. 4 de la «casa de Likine», a Caminreal (Terol): *bi.l.a.ke.a.[i.u.n.a.]ti.n* (J. D. Vicente et alii, «Las inscripciones de la casa de Likine», en *Lengua y cultura en la Hispania prerromana*, p. 762).

Més prop nostre, les inscripcions rupestres en escriptura ibèrica descobertes en data recent a Cerdanya testimonien aquest element: *2 atinbobs oskiri* (Osseja, 7), *atintu:tuirketakia* (Osseja, 12) (cf. Pierre Campmajó i Jürgen Untermann, «Les influences ibériques dans la haute montagne catalane», en *Lengua y cultura en la Hispania prerromana*, pp. 515 i 517). X. T.

¹ Cf. James M. Anderson, «Iberian and Basque linguistic similarities», en *Lengua y cultura en la Hispania prerromana: actas del V Coloquio sobre lenguas y culturas de la Península Ibérica*, Ed. per J. Untermann i F. Villar, Universidad de Salamanca, 1993, p. 487: «That the names are Iberian and not simply Basque is clear from their appearance on other Iberian documents, cf. *adinbelaur* (Tarragona)». — ² J. Untermann apunta un principi d'interpretació: «*atinbobs*, par sa structure, pourrait être un nom de personne composé», «il est séduisant de voir *atintu* comme nom de personne hypocoristique, dérivé de l'élément *atin* par un suffixe *-tu* variante de *-tu -do*» («Les influences ibériques dans la haute montagne catalane», pp. 515 i 517).

Deret, nom d'un morisc, c. 1600, a Senija (xxxvi, 107.5). Catalanització parcial del mossàr. *dereþto* 'dret' que és la forma revestida per DIRECTUM en mossàrab.

Dessens a Bula d'Amunt, V. *Delseny*

DESSÉRIES, Les

Partida al S. del Castell Vell de Llutxent (Vall d'Albaida) (xxxI, 194.17). Segons el mapa de l'IGC és una petita mola quasi rodona, oblonga, de la mateixa altura que el Castell Vell, 1 k. al NE. del poble i uns 0,7 k. al S. del Castell Vell, damunt del riu de Pinet. Està limitada per petits barrancs de fondària mitjana i està compresa enterament dins la zona dels conreus.

ETIM. Nom de forma desusada i sorprenent. No es veu cap via etimològica per la banda romànica. Per la banda de l'àrab es pot proposar com a ètimon una forma *al-ġāzīriya*, que indica una terra baixa al llarg del riu, com si diguéssim «la semblant a una illa (*ġāzīra*)». És sabut que davant *r* la *i* àrabiga es pronunciaciava molt oberta, fins i tot quan era llarga, de manera que el pas de *-riya* al nostre *-éries* no pot sorprendre. La *ġ* inicial es converteix en *d* (per dissimilació davant palatals, com en *dejunar* JEJUNARE, on seguia una *-j-* en llatí. Encara que podríem esperar una *s* sonora com a resultat de la *z* àrabiga, l'ensordiment d'a-